

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 1/2017

SNART SEPTEMBER

BARA 200 DAGAR KVAR TILL AURORA 17

FRIVILLIG FÖRPLIKTELSE löser personalförsörjning

Så ska Sverige skyddas från **FRAMTIDENS CYBERHOT**

FÖRSVARSBEREDNINGENS ORDFÖRANDE beredd betala

PLUS: VIKTIG VINTERKOMPETENS | FAMILJEN SOM FLYTTAR | SVENSKA MÄSTARE OCH SJÖMÄN |
DE HÅLLER BANAN REN | KRÖNIKÖREN: NYA VINDAR FRÅN VÄST

KLART VI KAN HANTERA TILLSKOTT!

”MED ETT VARMT TACK till alla de kvinnor och män som tjänstgör för fred och frihet” – så inleddes året när statsministern talade vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen. Det var något som gick rakt in i mitt hjärta. För jag vet att vi levererar året om, dygnet runt, i Sverige och utomlands.

Det råder ingen tvekan om att ljuset nu är riktat på försvarsfrågorna.

har bara börjat. I år ser jag framför allt fram emot Aurora17 som kommer att ge viktiga besked om var vi står i vår förmågeutveckling och – inte minst – hur vi ska prioritera framöver.

Vi väntar också på flera beslut som har stor strategisk betydelse för Försvarsmakten. Jag tänker främst på behoven av en mer flexibel personalförsörjning och en mer samman-

” Det råder ingen tvekan om att ljuset nu är riktat på försvarsfrågorna. ”

Ökade försvarsanslag debatteras samtidigt som en ny försvarsberedning har inlett sitt arbete inför nästa försvarsbeslut. Diskussionen behövs, både om frågor på kort och på lång sikt. Det kommer att behövas hårt arbete av oss för att leverera enligt den nuvarande planen. På längre sikt står vi inför ett förmågetapp efter 2020. Jag får ibland frågan om Försvarsmakten verkligen kan hantera ekonomiska tillskott. Svaret på det är tveklöst ja, men det förutsätter att satsningarna ger ökad operativ förmåga och att de investeringar som görs idag är relevanta också på sikt.

Vi har tagit viktiga steg i arbetet med att öka tillgänglighet, beredskap och krigsduglighet i våra krigsförband. Beredskapskontroller och övningar ger resultat. Men arbetet

hållen logistikkedja. Det är stora och bra reformer som föreslås, men de kommer att kräva omfattande arbete och resurser i genomförandet.

Det betyder att även det här året kommer bli krävande. Men jag hoppas att ni alla känner det stöd som finns i samhället och bland våra politiker. Själv har jag som mål att ta del av så mycket av möjligt av vår verksamhet – på regementen och flottiljer, skolor och centrum, i Högkvarteret och vid övningar.

Vi ses!

Micael Bydén
Överbefälhavare

s2 ÖB:S LEDARE**s4** AKTUELLT med På Ny Post**s10** PORTRÄTTET

Kajsa och Jenika gillar att dela ut blåmärken

s28 FÖRBANDET

Vinterenheten skapar vinterkompetens i hela Försvarsmakten

s38 18.STRIDSGRUPPEN

Därför flyttar Olle och familjen österut

s42 LOGISTIK

Utredning som förändrar

s44 PÅ JOBBET

Martin håller banan ren

s48 TILL SIST

Fanjunkaren och generallöjtnanten bytte jobb

s50 KRÖNIKAN

Anna Wieslander

s51 BILDEN

Vi sätter oss i ringen...

EN ÖVNING ATT SE FRAM EMOT.

AURORA 17 BLIR FÖRSTA ÖVNINGEN för mig på 27 år. Senaste övningen var slutövningen under värnplikten och från den har jag bara vaga minnen: ständiga ombaseringar för 21. RMSpTo, lyckan av inte behöva sova och något eldöverfall. Men en sak minns jag tydligt: en mycket tidig augustimorgon på Marstrands idrottsplats, slutupställning, beordrad "Patron ur!".

Någon i bakre ledet frågar "amerikansk?", en nick till svar. Sedan vaknade Marstrand.

Något säger mig att det inte kommer ske under Aurora 17.

DAG ENANDER,
Redaktör, Försvarets forum

FOKUS: AURORA 17. Övningen som ska ge ökad operativ förmåga. Läs hur på **s12-20**.

PERSONLFÖRSÖRJNING: FRIVILLIG FÖRPLIKTELSE. Försvarsmaktens personalförsörjning förändras. Läs hur på **s24-27**.

FÖRSVARSBEREDNING: BEREDD ATT BETALA. Möt Försvarsberedningens ordförande Björn von Sydow på **s21-23**.

CYBER: DET DIGITALA SKJUTFÄLTET. Besök i Linköping, på plats i Tallinn och kommentar från CIO. Läs mer på **s32-37**.

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88.

Ansvärlig utgivare: Marcela Sylvander, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Dag Enander, dag.enander@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning.

Art Director: Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Lenanders Grafiska. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material.

Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. Nästa textdeadline: 31 mars 2017. Beräknad utgivningsdag: 24 april 2017. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245. Genrebilder från Shutterstock. Foto, omslag: Beza Mahmod/ComCam.

FÖRSVARSMAKTSRÅD PÅ GOTLAND

Femte försvarsmaktsrådet ska stärka tillväxten på Gotland.

Ytterligare ett Försvarsmaktsråd har sett dagens ljus. På Gotland har Försvarsmakten, Länsstyrelsen och Region Gotland gemensamt undertecknat pappren som beskriver det samarbete som man kommer fortsätta utveckla. Syftet är att stärka Försvarsmaktens fortsatta tillväxt på Gotland och med den bidra till en positiv samhällsutveckling.

– Rådet kommer underlätta vår möjlighet till tillväxt och samtidigt bidra till positiv utveckling på Gotland, säger Stefan Pettersson som är chef för 18.stridsgruppen som från sommaren 2017 kommer vara etablerade på Gotland.

Det finns sedan tidigare Försvarsmaktsråd runt om i Sverige. Norr, Halland, Småland, Östergötland och Skaraborg har etablerade råd och det finns även ett centralt råd.

– Att tillsammans med det omgivande samhället driva utvecklingsfrågor skapar bra förutsättningar för vår fortsatta utveckling och möjliggör att leva, bo och verka där,

säger Fredrik Ståhlberg som är ordförande i Försvarsmaktsråd Skaraborg som var först ut bland råden och har funnits sedan 2010.

I Försvarsmaktsråd Gotland är det länsstyrelsen och regionen som är de ingående parterna. Framöver kommer man skapa de arbetsgrupper som det finns behov av och i de grupperna kan det tillkomma andra aktörer. Inledningsvis är det en grupp som ska arbeta med boende.

– Vi har skapat en arbets-

grupp Boende eftersom vi vill skapa så bra förutsättningar som möjligt för vår personal inför vår etablering på ön. Tillsammans med Region Gotland och inflyttningsbyrån tittar vi på vilka möjligheter det finns att underlätta att hitta en bostad för de som kommer flytta över när vi från halvårsskiftet ska finnas på plats, säger Stefan Pettersson som kommer vara ordförande i Försvarsmaktsråd Gotland.

Text och foto Anne-Lie Sjögren/P4

CITATET

”Den öppna, inkännande dialogen måste upprätthållas, även med diktatorer/auktoritära ledare och även om, och när, dessa handlar på ett sätt som vi upprörs över.”

Aktionsgruppen Stoppa Aurora på sin hemsida

OSCAR BÄSTE OFFICER PÅ RANGERSKURS

Under 62 stenhårda dygn genomfördes i somras en av världens tuffaste jägarutbildningar, Rangers Course. Bara 68 av 380 startande klarade hela utbildningen. En av de 68 var Oscar Toll från AJB/I 19 – som också fick priset som bäste officer under utbildningen.

Ranger Course vid Fort Benning i Georgia, USA är en kurs i ledarskap och strids-teknik med inriktning på små förband som bedriver strid och spaning bakom fiendens linjer. Utbildningen genomförs i högt tempo och stor fysisk och psykisk belastning.

– Vi hade en åttatimmarsdag mellan 27 juni och 26 augusti. Resten av tiden var vi i tjänst dygnet runt. Och som inte 62 dygn skulle vara nog så fick vi genomgå en förberedande utbildning på 14 dagar innan själva kursen startade, säger Oscar.

Utbildningen är öppen för alla tjänstegrenar inom den amerikanska försvarsmakten samt inbjudna utländska länder. Den genomförs med elva kursstarter per år med i genomsnitt 366 elever per kurs och en genomsnittsålder på 23 år. Den största elevkategorin, cirka 40 procent är fänrikar som tjänstgör eller ska tjänstgöra som plutonchefer i något av den amerikanska arméns infanteriförband. Den näst största elevkategorin, cirka en fjärdedel är officerare och speciallistofficerare som tjänstgör i infanteriet eller specialförbanden. Den tredje stora elevkategorin är soldater som framförallt tjänstgör vid 75th Ranger Regiment eller i specialförbanden. Övriga elever kommer från andra truppdrag inom amerikanska armén, andra tjänstegrenar inom den amerikanska försvarsmakten eller

Oscar Toll blev nummer ett.

andra nationer. De som klarar utbildningen får rätten att bära den svartgula Rangers-bågen, den näst mest statusfyllda utbildningsbågen inom amerikanska armén.

BÄSTA OFFICER BLEV OSCAR

Från Sverige deltar en elev varje år och det svenska delta-gandet har alternerat mellan Livregementets husarer och Arméns jägarbataljon. Oscar är den sjunde från Arméns jägarbataljon och den tionde svenska officeren som genomfört utbildningen. Den förste svenske kursdeltagaren deltog redan 1977.

Kursen avslutades med en kombinerad ceremoni och föreläsning på Fort Benning, där

elevernas anhöriga bjöds in. Under ceremonin delades utmärkelser ut. Oscar Toll tog då emot överstelöjtnant Keith Antonias utmärkelse för bäste officer under utbildningen, "Officer Leadership Award".

– Jag är såklart mycket stolt över utmärkelsen och för mig personligen har utbildningen utvecklat mitt eget ledarskap och förmåga i min ordinarie befattning på ett bra sätt. Även om tillvägagångssätten i många avseenden skiljer sig från det jag är van vid tar jag med mig flera värdefulla erfarenheter som jag kan få användning för i min tjänst på jägarbataljonen, säger Oscar Toll.
Text Mats Carlsson/I19
Foto Privat

NY FÖRBANDSFANA TILL AMFIBIEREGEMENTET

Förra förbandsfanan delades ut vid Amfibieregementets tidigare hemvist, Vaxholms kastell för 14 år sedan. Den nya överlämnades vid förbandets nuvarande bas i Berga av kung Carl XVI Gustaf.

Kungen lämnar över Amf 1:s nya förbandsfana.

Fälttecknet är förbandets främsta symbol och knyter ihop förbandet med dess byggnad och de tidigare fältslagen som förbandet deltagit i. I dag tilldelas Försvarens förband nya fälttecken när det uppstår, omorganiserats eller när det gamla fälttecknet har blivit utslitet. Eftersom Amfibieregementet ofta deltar i statsceremoniell verksamhet som sätter mycket på fälttecknet var det nu hög tid att ersätta det gamla.

Och utdelaren var den samma som förra gången för 14 år sedan: kung Carl XVI Gustaf, som lämnade över den nya röda fanan med ett motiv med två korslagda gula eldrör av äldre typ under en kunglig krona och över en flammande granat och vågor. Symbolen härrör från kustartilleriet som bildades 1902 och som senare ombildades till Amfibieregementet 98 år senare. I övre vänstra hörnet syns Vaxholms vapenbild och i nedre vänstra hörnet syns Gotlands vapenbild. Det

tog 1204 timmar att tillverka fanan och levererades av Armémuseum.

– Regementsfanan bidrar till identitet men förpliktigar också. Sammanhållningen inom regementet och allas vilja att i dess tecken lösa uppgifter på bästa vis är ett kännetecken för Amfibieregementet. Det är därför speciellt att få lämna över regementsfanan till er, sa kungen i sitt tal till förbandet vid överlämnandet.

Text och foto Magnus Lindstedt/Amf1

LOVISAS NYA VINGAR

Den 26 januari var en stor dag vid Flygskolan i Linköping: årets 23 flygelever tilldelades respektive facktecken för meteorolog och pilot. En av de stolta kadetterna var Lovisa Sandelin – därmed den tredje kvinnan med flygarvingar och målet stridspilot i JAS 39 Gripen.

Min väg in i Flygvapnet startade 2010 med att jag engagerade mig i flygvapenfrivilliga efter att ha besökt en flygdag, säger Lovisa.

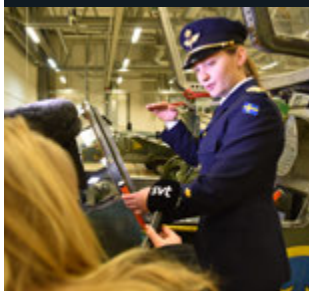
Efter grundläggande militär utbildning, GMU och förberedande officers kurs, FOK har Lovisa genomfört tre terminer på Militärhögskolan Karlberg inom ramen för sin officersutbildning. Därefter påbörjade hon sin grundläggande flygutbildning på Flygskolan som omfattade ytterligare två terminer. Hennes första singelflygning, det vill säga att hon var färdig att prova på att flyga ensam utan flyginstruktör, genomförde hon i maj 2016.

Efter vingexamen återgår Lovisa och hennes kurskamrater till Karlberg för den sjätte och sista terminen av officersutbildningen. Till sommaren 2017 tar hon examen och utnämns till fänrik.

Hösten 2017 återvänder hon till Flygskolan för fortsatt flygutbildning. Ytterligare ett år senare kommer hon att påbörja sin utbildning på JAS 39

Lovisa Sandelin och Anna Dellham, två av flygvapnets piloter.

Gripen, då på Skaraborgs flygflottilj, F 7 i Sätenäs.

Kadett Lovisa Sandelin har under sin grundläggande flygutbildning haft mentorstöd delvis av Sveriges i dag enda kvinnliga Gripenpilot, överstelöjtnant Anna Dellham.

Anna Dellham, i dag chef för Statsflyget på Arlanda, en del av F7 Transport- och Specialflygenhet, fick sina vingar i september 1991. Hon flög sedan AJS 37 Viggen på F15 i Söderhamn och JA 37 på F4 på Frösön. Under en tid tjänstgjorde hon även som flyginstruktör för blivande stridspiloter. 2011 flög Anna in sig på JAS 39 Gripen. Hon arbetade då på Flygtaktiska Staben i Stockholm med ut-

veckling av Flygvapnets stridsflygdivisioner.

Anna och Lovisa har hållit kontakten under Lovisas grundläggande flygutbildning. Det är något de gärna fortsätter att göra.

– Lovisa är en toppentjej och det kommer att gå bra för henne, säger Anna.

Text och foto: Mats Gyllander/LSS

VAD ÄR VINGEXAMEN?

Flygarvingen är en symbol och ett tecken på kvalitet hos en särskild grupp yrkesmän.

Att klara den grundläggande flygutbildningen, att lyckats ta examen och få vingararna på sin uniform är en milstolpe i en pilots karriär. Examen omfattade denna januaritordag sammanlagt 22 piloter och en meteorolog.

8 elever ska flyga stridsflygplan, 3 stycken ska flyga transportflygplan och 11 elever ska flyga helikopter. En elev tilldelades meteorologmärket m/46 efter genomförd grundläggande flygutbildning för meteorologer.

SAMÖVNING MED AMERIKANSK KRYSSARE

När den amerikanska kryssaren Hue City befann sig i Östersjön i mitten av februari, passade korvetten HMS Härnösand på att samöva med det betydligt större fartyget.

– Rent konkret bidrar den här typen av samövningar till att vi i en krissituation kan jobba effektivt tillsammans och vet hur den andra parten resonerar, säger John Theander, fartygschef på HMS Härnösand.

Särskilda höjdpunkter för HMS Härnösands besättning var duellövningarna där det gäller att hitta motståndaren, undvika att själv bli upptäckt och insätta simulerade sjömålsrobotanfall. Trots kryssarens tillgång till avancerade system, och inte minst sin stora fördel med en spännande Sea Hawk-helikopter, kunde HMS Härnösand hävda sig väl och göra lyckade sjömålsrobotanfall.

– Helgen var mycket värdefull. Det är i sig alltid nyttigt att öva med en enhet man inte arbetar med till vardags, man lär sig alltid något nytt. Att övningarna sedan kunde genomföras utan alltför mycket särskilda förberedelser ger ett kvitto på att de många åren av övningar tillsammans med andra gett resultat, säger stridsledningsofficer Johan Ebeling.

Efter övningens slut var både HMS Härnösand och USS Hue City nöjda med ut-

fallet och erfarenheterna. Fartygen tackade för sig och utbytte artighetssignalering, innan kryssaren fortsatte sin passage ut ur Östersjön och HMS Härnösand återgick till sina ordinarie uppgifter. Att samöva på det här sättet är inte unikt; bara någon vecka tidigare övade korvetten HMS Nyköping tillsammans med en fransk jagare.

Text Jimmie Adamsson/3. **Sjöstridflj** **Foto** HMS Härnösand

URBAN MOLIN NY STÄLLFÖRETRÄDANDE INSATSCHEF

Fredagen den 10 februari utsåg ÖB Michael Bydén brigadgeneral Urban Molin till ny ställföreträdande insatschef från och med den 1 oktober 2017 och till vidare, dock längst till och med den 31 maj 2021.

– Jag är stolt och hedrad samt så klart mycket ödmjuk inför uppgiften som ställföreträdande insatschef, säger Urban Molin som befordras till

generalmajor i befattningen som chef specialförbandsledningen den 15 februari.

Urban Molin medverkar som expert i försvarsberedningen som konstituerades förra veckan. Han har tidigare bland annat varit chef för MHS Karlberg, stabschef vid den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Must och är sedan 2009 chef för specialförbandsledningen, SFL.

PÅ NY POST

Försvarsmakten har beslutat anställa generallöjtnant **Johan Svensson** som Försvarsmaktens Produktionschef från och med 1 mars 2017 och tills vidare, dock längst till och med 28 februari 2023.

Försvarsmakten har den 26 januari beslutat att brigadgeneral **Anders Callert** befordras till generalmajor i rollen som chef för bandsproduktion vid Högkvarterets produktionsavdelning.

Regeringen har beslutat att överstelöjtnant **Johan Houvinen** ska placeras som specialattaché och militärrådgivare vid Sveriges OSSE-delegation i Wien, Österrike under 1 september 2017 till 31 augusti 2020. Under den tiden är Houvinen konstituerad överste.

Försvarsmakten ställer flottiljamaral **Andreas Olsson** till Regeringskansliets förfogande för tidsbegränsad anställning som militärsakkunnig i

Försvarsdepartementet från och med 1 februari 2017 och tills vidare, dock längst till och med 30 november 2020.

Försvarsmakten anställer

Andreas Thunholm som chef Internrevisjonen vid Högkvarteret från och med 1 april 2017 och tills vidare.

Försvarsmakten beviljar kommandör

Peter Haglind fortsatt tjänstledighet från Försvarsmakten för anställning vid Swedish Space Corporation från och med 1 februari 2017 och tills vidare, dock längst till och med 31 juli 2017.

Försvarsmakten placerar

överstelöjtnant **Mathias Järvare** som försvarsattaché i Tallinn, Estland från och med 1 augusti 2017 och till vidare, dock längst till 31 augusti 2020.

Försvarsmakten placerar

överstelöjtnant **Clas-Göran Jonsson** som försvarsattaché i Riga, Lettland från och med 1

augusti 2017 och till vidare, dock längst till 31 augusti 2020.

Försvarsmakten placerar kommandör (konstituerad) **Karl Henriksson** som försvarsattaché i New Delhi, Indien med sidoackreditering i Kabul, Afghanistan från och med 1 december 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2018.

Försvarsmakten placerar överste

Jonas Wikman som chef genomförandeavdelningen FMÖ17 från och med 2 maj 2017 och tills vidare, dock längst till och med 1 december 2017. Vid tillträddandet befordras Wikman till brigadgeneral.

Försvarsmakten placerar

kommandörkapten **Per Öhrstedt** som stabschef PROD MARIN vid Högkvarteret från och med 1 februari 2017 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2021. Vid tillträddandet befordrades Öhrstedt till kommandör.

MITT FÖRSVARSMAKTEN NU ÄVEN FÖR HEMVÄRNEN

Det nya webbaserade verktyget för relationshantering, Mitt Försvarsmakten, har nu ett förbättrat användarstöd för Hemvärdnet. CRM-verktyget som är en intressedatabas hjälper oss att ta hand om hela kundupplevelsen.

Här finns det möjlighet att följa kandidatens intresse från registrering till avtalskrivning, och på ett person-

ligt plan kommunicera med kandidaten och även skicka olika erbjudanden om tjänster och kommande event.

Stödet för Hemvärdnets rekrytering i Mitt Försvarsmakten kommer att lanseras under första kvartalet 2017, Registreringen till Mitt Försvarsmakten kommer på sikt att ersätta nuvarande registreringsformulär på hemvarnet.se.

Text Leah Jorsell/HvSS

RÄTTNING!

I senaste numret av Försvarets forum, på sidan 26 buntades tre patrullbåtar ihop utan att tydligt ange att det faktiskt var två patrullbåtar av Kaparenklass och en av Hugin-klass. Redaktören beklagar och anför till sitt försvar att som varande vassraggare såg han aldrig så stora farktyg.

**VAD STOD I ÅRSRAPPORTEN SOM PUBLICERADES DEN 22 FEBRUARI?
VAD SKREVS I BUDGETUNDERLAGET SOM LÄMNADES IN DEN 28 FEBRUARI?
LÄS ALLT PÅ FORSVARSMAKTEN.SE OCH PÅ INTRANÄTET EMILIA!**

PORTRÄTTET

BLÅ KLÄDDA, BLÅ MÄRKEN

Kajsa och Jenika siktar på ännu ett guld

DET ÄR EN intensiv och hård sport, det vet alla som någon gång sett en match i amerikansk fotboll: Mycket kroppskontakt och tacklingar och ytterst handlar det om att fälla motståndaren med sin egen kropp om så krävs.

Dessutom är likheterna mellan amerikansk fotboll och jobbet i Försvarsmakten är slående: Skyddsutrustning och uniform, snabbhet och styrka, laget före jaget, det taktiska och strategiska planerandet och sammanhållningen.

Kajsa Trollås och Jenika Hedman jobbar på Fjärde sjöstridsflottiljen och spelar båda två i det Stockholmsbaserade laget Mean Machines – laget som vunnit alla SM förutom ett.

– Jag verkar dras till aktiviteter och sysslor i grupp med lagkänsla. Regelverket i amerikansk fotboll är detsamma för tjejer och killar, vilket innebär att de kan tacklas och pressa på lika mycket. Och visst är det en tuff sport, det krävs att man är snabb och att man kan ta emot smällar, konstaterar Kajsa.

– Man har alltid ett blåmärke någonstans på kroppen. Tjejer har historiskt framställs som bräckliga eller svaga många gånger men inte i den här sporten, säger Jenika.

Sporten må vara fysisk men den innehåller mycket taktik och strategi också, det är mycket förutbestämda spel med kodord och genomtänka planer för hur laget ska avancera framåt och ta sig upp mot målområdet för att göra mål. Och så är det mycket lagkänsla.

– Det absolut bästa med sporten är lagsammanhållningen som

man har. Vi stöttar och peppar varandra och hejar på liksom, säger Kajsa.

Men det är en hård jargong mellan lagen på spelplanen och spelarna kan nästan känna smaken av rivaliteten.

– Jag gillar att se när odjuren kommer fram på planen. Det är bara en sak som gäller och det är att vinna, säger Jenika.

MEN UTANFÖR PLANEN är alla vänner och alla känner varandra eftersom det inte finns så många utövare av sporten. I dag finns ungefär tio lag i den svenska damserien och de finns i huvudsak i storstäderna. Och både Kajsa och Jenika uppmanar alla att komma med och spela.

– Fundera inte på om du ska prova, bara gör det. Alla kan vara med, det är verkligen så. Det finns plats för alla, oavsett bakgrund, stil eller personlighet.

Hur reagerar folk när ni berättar att ni spelar amerikansk fotboll?

– Många blir förvånade. Både jag och Jenika är ganska korta, vi är 161 respektive 162 centimeter långa och väger väl inte jättemycket. Men de flesta tycker också att det är coolt. Det är inte en typisk tjejsport precis, säger Kajsa.

Vad är en typisk tjejsport då?

– (Lång tystnad) Innebandy? Nejdå. Men friidrott och konstämning kanske?

I år väntar revansch i guldjakten.

– Förra året vann vi inte SM-guldet, för första gången sen starten 2012. Så i år är vi bra revanschugna. Guldet hör hemma hos Mean Machines, säger Kajsa. ◀

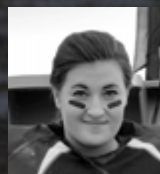
KAJSA TROLLÅS

Ålder: 25 år

Bor: Stockholm

Jobbar som: Signalmatros på HMS Trossö

Position i laget: Defensive back

JENIKA HEDMAN

Ålder: 24 år

Bor: Haninge

Jobbar som: Ledningssystemsoperatör, HMS Spårö

Position i laget: Running back/Linebacker

FOKUS

PLANERINGEN PÅGÅR FÖR FULLT
INFÖR DEN VIKTIGASTE ÖVNINGEN
PÅ LÄNGE.

DET BEHÖVS – FÖR
FÖRSVARSMAKTENS ALLA DELAR
SKA ÖVAS.

– MÅLET ÄR ATT ÖKA DEN
OPERATIVA FÖRMÅGAN, SÅ
ATT VI TILLSAMMANS SOM EN
FÖRSVARSMAKT KAN FÖRSVARA
SVERIGE, SÄGER ÖVNINGSLIDAREN
BENGT ANDERSSON.

200 DAGAR KVAR

– FÖRUTOM ATT ÖVA tillsammans i syfte att öka den operativa förmågan, blir det ett utmärkt tillfälle att öva värdlandsstöd, både när det gäller att ta emot och samarbeta med inbjudna utländska förband som kommer till Sverige, säger Bengt Andersson.

Det kräver stora mått av interoperabilitet av både hårdare och mjukare modell, menar han.

– Att våra och deras radiosystem, tanknings slangar eller något annat kan kopplas ihop är ett exempel på hård interoperabilitet. En mjukare interoperabilitet rör språket och dess betydelser. Är vi säkra på att finska, amerikanska och svenska soldater menar det samma med att ”slå” fienden? Det kommer vi att få reda på nu.

Ett annat fokus under övningen är på operativa transporter, det vill säga förmågan att transportera och samla svenska förband till de platser där de huvudsakligen ska verka – en rad fordon ska rulla i tid och färjor kasta loss.

– Slutligen kommer också ledningskedjan, från insatschef till enskild soldat att övas, säger Bengt Andersson.

ALLA DELAR ÖVAS

ALLA DELAR AV Försvarsmakten övas under Aurora 17: Markstridskrafternas fokus är att i samverkan med Amphibiekåren öva förmågan att anfälla och slå en fiende som nyss landstigit eller luftlandsatts. Sjöstridskrafterna kommer att öva havsövervakning över och under ytan, sjömålsbekämpning, eskortering av fartyg till Gotland medan flygstridskrafterna fokuserar på luftförsvar, patrullering, övervakning, sjömålsbekämpning och understöd till markstriden.

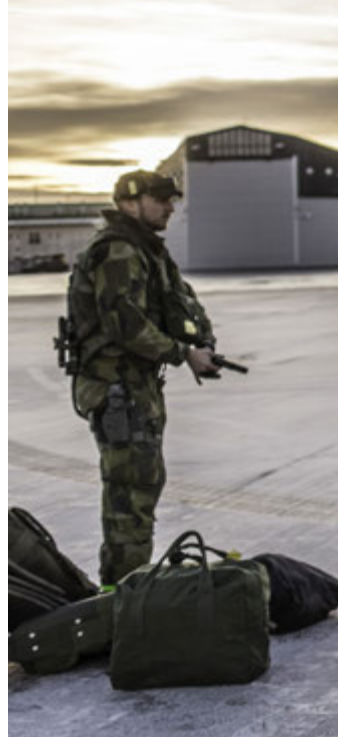
– Och det är viktigt att poängtera att stridskrafterna övas gemensamt, inflikar Bengt Andersson.

Dessutom har flera tusen av de medverkande under Aurora 17 inte Försvarsmakten som ordinarie arbetsgivare.

– En tredjedel av de övande kom-

Stridsvagnsbesättningar från P4 på väg till Gotland – ett exempel på operativ transport.

Aurora 17:s syfte är att alla stridskrafter tillsammans övar skydd av Sverige mot ett väpnat angrepp.

”Aurora 17 är en nationell övning som vi själva arrangerar.”

mer från Hemvärnet. De ska träna på sina huvuduppgifter, det vill säga skydda och bevaka olika typer av skyddsobjekt som flygbaser, marina baser och liknande, säger Bengt Andersson.

Förutom Försvarsmaktens förband kommer också ungefär ett 40-tal andra myndigheter att på olika sätt delta i övningen. Nästan inga civila myndigheter övas, men genom att i olika spelgrupper svara för sina ordinarie funktioner gentemot Försvarsmakten så kommer de spela en viktig roll. Till exempel kan en chef i Försvarsmakten ha ett samverkansbehov med företrädare för Region Gotland under Aurora 17 och då spelar Region Gotland sig själva. För dem blir övningen en försmak av den stora Totalförsvarsövningen tre år senare, 2020.

Fornlämningar på Gotland: På husväggen syns spår av tidigare förband på ön.

”Om det ska fungera när det verkligen behövs hjälp, så måste det övas.”

NATIONELL ÖVNING MED UTLÄNDSKA GÄSTER

SLUTLIGEN DELTAR ETT tusental utländska soldater och sjömän i övningen, något som media redan uppmärksammat. Bland annat planeras ett amerikanskt luftvärnsförband delta, liksom ett franskt luftvärnsförband.

Det förändrar inte syftet med övningen, slår Bengt Andersson fast.

– Aurora 17 är en nationell övning som vi själva arrangerar, men de utländska förbanden bjuds in av flera orsaker.

En anledning är att övningens scenario föreskriver en kvalificerad motståndare med modern materiel.

– Därför kommer en del utländska förband under delar av övningen att vara bästa tänkbara B-styrka. Då behöver vi inte avdela egna förband att spela den rollen, samtidigt som våra soldater och sjömän måste veta och agera efter hur till exempel attackhelikoptrar uppträder, då det inte finns några sådana i Sverige, säger Bengt Andersson.

– En annan anledning är att om vi en dag blir attackerade så kommer Sverige behöva utländsk hjälp enligt devisen ”undvika att förlora om ensamma, vinna tillsammans”. Om det ska fungera när det verkligen behövs hjälp, så måste det övas.

FEM PÅSTÅENDEN. OCH FEM FAKTA OM AURORA 17.

Runt Aurora 17 sprids en del påståenden, påståenden som lätt blir till sanningar för den som så vill. Men vad är egentligen sant eller inte kring det som sägs? Här är fem utsagor och lika många sanningar.

”Aurora 17 är en Nato-övning!”

NEJ. Alla medverkande länder är bilateralt inbjudna. Organisationen Nato är inte inbjuden.

”Det är Ryssland som är fienden i övningen!”

NEJ. Fienden är ett fiktivt land, bland annat försett med amerikansktillverkad materiel.

”De utländska luftvärnsförbanden kommer stridsberedda!”

NEJ. Det är en övning och de utländska förbanden tar inte med skarpa luftvärnsrobotar.

”Amerikanska Patriot-luftvärnssystem kommer baseras på Gotland!”

NEJ. På Gotland kommer bara svenskt luftvärn finnas, inget utländskt luftvärn.

”Det är svenska skattepengar som betalar de utländska förbandens övning!”

NEJ. Alla utländska gäster står för sina egna kostnader under Aurora 17.

”Det blir en uppvisning för svenska folket.”

BOKA EN SÖNDAG I SEPTEMBER

UTANFÖR ÖVNINGSLEDARENS fönster på Gärdet håller vinterns skidspår på att smälta bort. Här, på Gärdet i centrala Stockholm kommer också en Försvarsupplysningsdag att hållas under övningen: den 24 september finns Försvarsmakten och andra myndigheter inom totalförsvaret på plats här för att visa upp

Bengt Andersson.

sig och sin verksamhet. Som ett moment kommer också en fingerad strid att genomföras.

– Det blir en uppvisning för svenska folket. Andra större övningsmoment som kommer att synas och höras är världlandsstöd i praktiken i Göteborg med omnejd, anfallsstrid på Gotland där ett delmoment blir en katastrofövning samt övningens crescendo, en kustförvarsoperation i Oxelösundstrakten då alla stridskrafter samlas för att slå en landstigande fiende, säger övningsledaren Bengt Andersson. ◀

GÄSTLISTAN FÖR AURORA17

ALLA SVENSKA MYNDIGHETER SOM PLANERAS DELTA I ÖVNINGEN

Försvarets materielverk, Energi-myndigheten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, landstingen i Uppsala, Stockholm och Södermanland, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, länsstyrelserna i Dalarna, Gotland, Gävleborg, Halland, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Södermanland, Uppsala, Värmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland och Östergötland, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Rekruteringsmyndigheten, Sjöfartsverket, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt, Svenska Kraftnät, Teracom AB, Trafikverket, Transportstyrelsen och Tullverket.

ALLA UTLÄNDSKA FÖRBAND SOM PLANERAS DELTA I ÖVNINGEN

DANMARK. En hemvärnspluton

ESTLAND. Minsvepare, för transport av estniska förband. En hemvärnspluton

FINLAND. Ett motoriserat kompani, med Sisu-pansarvagnar. Två grupper stridsflyg, F-18. Två transporthelikoptrar, modell NH90 (motsvarar svenska Hkp 14).

FRANKRIKE. Ett luftvärnsförband, med SAMP/T-system (eller liknande). Tillhörande planeringsgrupp.

NORGE. En hemvärnspluton.

USA. Ett mekaniserat skyttekompani, med A1 Abrams-stridsvagnar och M2 Bradley-stridsfordon. Ett luftvärnsförband, med Patriot-system. Ett luftburet kompani. Fyra attackhelikoptrar, modell AH64 Apache. Diverse örlogsfartyg och marinflyg.

(Med reservation för ändringar)

”DET VI FÖRESLÅR SKA VARA FINANSIERAT”

I januari utsågs han till ordförande i den nya försvarsberedningen. Nu har Björn von Sydow och de elva ledamöterna börjat arbeta. Och det är en komplex beredning med avgörande betydelse.

– Hela totalförsvarsfrågan ska tas med den här gången, säger ordföranden.

NÄR SOCIALDEMOKRATISKE Björn von Sydow var försvarsminister 1997 till 2002 genomfördes försvarsbeslut 2000. Det innebar kanske den största förändringen för Försvarsmakten på 75 år: fler än 25 regementen avvecklades

liksom ett dussintal brigader. Försvarsmaktens inriktning gick också från nationellt invasionsförsvar till internationell expeditjonskompetens.

Femton år senare är läget minst sagt annorlunda.

Vilka erfarenheter kan du ta

med dig från den tiden?

– Då genomgick Europa en demokratiseringsväg. Warszawapakten upplöstes. Baltstaterna och Polen blev fria, demokratiska länder. DDR går in i ett demokratiskt Tyskland. Det kvarstår, men det som förändrats är den ryska nostalgin kring ett Ryssland som fanns förr. Jag tror inte att man i Ryssland drömmer så mycket om Sovjetunionens kommunism, utan det Ryssland som fanns före första världskriget. På det sättet är det en grundläggande annorlunda situation nu. Dessutom måste vi

som vår försvarsberedning lägger fram ska vara finansierade i sin helhet.

ÖB Micael Bydén har varit glasklar: Efter 2020 kommer Försvarsmaktens operativa effekt att sjunka om inte ytterligare satsningar görs. Alla behov är i dag inte tillgodosedda och efter 2020 ökar behoven. Tar beredningen med sig detta?

– Jag hör vad ÖB säger, men jag och beredningen måste sätta oss in i de här frågorna först innan jag kan kommentera. Men om exakt ett år ska vi få överlämnat Ingmar Wahlbergs

”Jag är väldigt kritisk emot vad som har hänt i Ryssland.”

nu förhålla oss till den militärteknologiska utvecklingen.

Hur ser du på utvecklingen i Ryssland de senaste åren?

– Jag är väldigt kritisk emot vad som har hänt i Ryssland, särskilt beträffande annekteringen av Krim och kriget i östra Ukraina. Men även den ryska militärstrategiska doktrinen som har utvecklats, med möjligheten att bedriva hybridkrigföring. Det är en negativ utveckling och den synen delar vi med nästan alla Rysslands grannländer, undantaget Kina där det råder en kall fred.

Kommer den nu tillsatta försvarsberedningen vara beredd att finansiera det man föreslår i sin slutrapport, som ska lämnas in senast den 14 maj 2019?

– Svaret är ja. Vi kommer att se vad som händer med den innevarande försvarsbudgeten, där för ju försvarsministerns samtal med de partier som var med om försvarsöverenskomsten 2015. Vi får se vad de samtalen innebär, men förslag

nya utredning, Försvarsmaterielbehovsutredningen. I den kommer det finnas underlag för prioriteringar av de försvarsmaterielsystem som ligger framåt. De behoven måste vi också ta hänsyn till i vår slutrapport.

En av Sveriges viktigaste säkerhetspolitiska partners har sedan den 20 januari en ny president. Påverkar det ert arbete?

– Självklart följer vi som alla andra utvecklingen i USA noga, men det är för tidigt att säga vad som kommer att hända. Vi kommer samtala med kongressledamöter från båda partier och försöka göra en bedömning. Om sex månader måste vi kunna se och bedöma hur och i vilken omfattning den nya presidenten påverkar det svensk-amerikanska säkerhets-samarbetet.

Fyra partier i försvarsberedningen är för ett medlemskap, fyra är emot. Kommer Natofrågan att diskuteras i ert arbete?

– Jag hoppas att vi i första hand ska kunna arbeta med

totalförsvarets, civilförsvarets och Försvarsmaktens behov, oavsett hur man ser på Natofrågan. Sedan är Sverige är med i Natos Enhanced Operational Partnership (EOP). Där ligger också samarbetsmöjligheter och de ska vi också se hur långt vi kan utveckla. Och partierna i försvarsberedningen kan alltid anmäla avvikande åsikt i enskilda frågor.

Och samarbetet med Finland ska enligt de anvisningarna som ni fått särskilt redovisas?

– Ja, det ska vi särskilt arbeta med. Här handlar det om gemensamma övningar och juridiskt se över möjligheterna att ha finska förband i Sverige och svenska förband i Finland, till exempel vi skydd av baser. Samtidigt ska givetvis Ålands-konventionen respekteras. ◀

FÖRSVARBEREDNINGEN

Ledamöter: Björn von Sydow (S), ordförande, Kenneth G Forslund (S), Beatrice Ask (M), Karin Enström (M), Anders Schröder (MP), Daniel Bäckström (C), Stig Henriksson (V), Mikael Jansson (SD), Åsa Lindestam (S), Mikael Oscarsson (KD), Hans Wallmark (M) och Allan Widman (L). Sakkunniga: Anna-Karin Eneström (utrikesråd), Julia Hagberg (kansliråd), Ulf Eliason (kansliråd) och Ola Hedin (ämnesråd). Experter: Sara Uddenberg (kansliråd), Svante Werger (kommunikationsdirektör, MSB) och Urban Molin (generalmajor och chef för specialförbandsledningen). Sekretariat: Tommy Åkesson (huvudsekreterare), Adrienne Coyet Folke (sekreterare) och Cecilia Wiberg (sekreterare).

SELEKTIVT URVAL

Bara hälften av de som i dag uppfyller alla formella krav för att inleda en militär karriär i Försvarsmakten, slutför den frivilliga antagsprövningen med godkänt resultat – och kan därmed tilldelas en utbildningsplats.

FRIVILLIG FÖRPLIKTELSE

I snart sju år har värnplikten vilat. För drygt två sedan togs repetitionsutbildningen i bruk. Nu vaknar också den pliktade grundutbildningen. – Den blir ett komplement till en fortsatt frivillig personalförsörjning, säger Per Schedin, samordnare GU/Plikt på Högkvarteret.

NÄR RIKSDAGEN DEN 16 juni 2009 med knapp majoritet röstade för att vilandeförklara värnpliktslagen, förändrades ett nästan hundraårigt personalförsörjningssystem i Försvarmakten:

Plikten försvann, frivilligheten tog vid.

– Sverige får ett mer flexibelt och användbart försvar, ett av Europas mest moderna. En utgångspunkt är också att säkerhet byggs gemensamt med våra grannar, sa dåvarande försvarsminister Sten Tolgfors (M).

Den då regerande Alliansens politiska opponenter var i huvudsak negativa till förändringen. Socialdemokraternas försvarspolitiska talesperson Anders Karlsson var kritisk och menade att det hela inte skulle gå att göra ogjort.

– Om man väl avskaffat värnplikten, oavsett om lagen formellt avskaffas, vilandeförklaras eller bara inte tillämpas, blir det mycket, mycket svårt att återinföra den såväl politiskt som praktiskt, sa han under debatten inför omröstningen.

Miljöpartiet ville i likhet med dåvarande regeringen avskaffa värnplikten helt, men menade också att det inte fanns någon hotbild som motiverade en planerad beredskap.

STOR OCH LITEN FÖRÄNDRING

KNAPPT ÅTTA ÅR senare är i stort sett alla politiker eniga om ett försämrat omvärldsläge och därmed en hotbild mot Sverige. De flesta är också överens om att det införda

personalförsörjningssystemet inte tillgodosett de personella behoven, främst när det gäller tidvis tjänstgörande medarbetare samt personal i Hemvärnet.

Därför förbereder sig nu Försvarsmakten på det förväntade regeringsbeslutet att grundutbildning med plikt åter införs. Samordningsansvaret för det här arbetet har planeringschefen Angelica Bille-Bergman och kollegan Per Schedin. Han har i drygt tio år arbetat med personalförsörjningsfrågor, bland annat med övergången från plikt till frivillighet – ”andra hållet, så att säga” – och arbetar nu för att samordna Försvarsmaktens åtaganden

civilplikt.

Tio år senare, 1999 hade den siffran sjunkit till 18 711.

2009 kallades bara 7 345 personer in.

– Det är alltså inte fråga om en återgång till hur det var en gång. Och det är inte ett val mellan frivillighet och plikt. Dessa två kompletterar varandra och det totala behovet av anställda och krigsplacerade i organisationen påverkar balansen. Inledningsvis kommer en mycket liten del av en årskull få möjligheten att genomföra grundutbildningen, säger Angelica Bille Bergman.

1999 blir första årskullen som omfattas av återinför-

De som inleder utbildningen nästa år är inskrivna med stöd av lagen om totalförsvarspikt och omfattas därmed av nya villkor, säger Angelica Bille Bergman.

De första tjejerna och killarna som berörs är födda 1999 och får möjlighet att uttrycka sitt intresse för grundutbildning under våren. Intresset fångas upp via ett självskattningstest kallat beredskapsunderlaget, som just nu håller på att anpassas.

De sedan utvalda kan bli kallade till mönstring under oktober och framåt, för att sedan – om de bedöms lämpliga – bli inskrivna för en grund-

”På så sätt påminner det kommande systemet en del om hur det såg ut de sista åren med värnpliktiga.”

om grundutbildningen med plikt åter införs från och med den 1 januari 2018. Beslut i frågan förväntas nämligen tas av regeringen i slutet av februari.

– Att förändra ett personalförsörjningssystem är principiellt en stor förändring, men inte tekniskt sett eller ur utbildningssynpunkt, säger Per Schedin.

Mycket av det praktiska när det gäller krav, tester och utbildning kommer fungera som det gör i dag.

– Skillnaden är att de genomförs med stöd av andra förordningar, säger Angelica Bille Bergman.

VÄRNPLIKT FÖR UTVALDA

1989 – ÅRET DÅ Sovjetunionens sönderfall började – kallades fortfarande i stort sett alla svenska män (och ett fåtal, frivilliga kvinnor) i årskullen in för göra sin värn- eller

det. Det året föddes det drygt 88 000 barn i Sverige. Därmed kommer bara några procent – några tusen – av årskullen beröras och urvalet kommer ske på basis av individernas intresse och motivation.

– På så sätt påminner det kommande systemet en del om hur det såg ut de sista åren med värnpliktiga, då de uttagna var oerhört motiverade, säger Per Schedin.

PLIKT FÖR ALLA, TVÅ VÄGAR IN

ATT grundutbildningsplikten numera är könsneutral är en skillnad jämfört med hur det såg ut för bara åtta år sedan. All grundutbildning kommer också genomföras med samma villkor.

– Under första halvåret 2018 kommer det dock ske en övergång. De som rycker in före årsskiftet fullföljer sin utbildning med nuvarande villkor.

utbildning med start tidigast efter att de tagit studenten i juni 2018.

De som redan är intresserade av en anställning i Försvarsmakten eller ett hemvärnsavtal, kommer även i fortsättningen att antagningsprövas. Därefter kan de bli inskrivna till grundutbildning.

MOTIVATION OCH KLASS

NÄR värnpliktsintagningarna var som störst under 60- 70- och 1980-talet, fanns det de som valde att göra vapenfri tjänst. Istället tjänstgjorde de i civilförsvaret inom olika roller, bland annat som brandmän eller på förskolor. Ett mindre antal män totalvägrade och dömdes till fängelsestraff enligt lagen om totalförsvarspikt.

Det är inte den utvecklingen som den återväckta plikten syftar mot.

– Vi har ringa intresse av

de killar och tjejer som inte är intresserade av Försvarsmakten. Självklart vill vi även fortsättningsvis ha de motiverade som uppfyller alla krav. De rekryter som fullföljt grundutbildningen har sedan samma möjligheter att söka anställning och avtal, pliktig eller frivillig. Intresset kan ju förändras under utbildningen, oavsett hur vägen in i Försvarsmakten sett ut. Alla rekryter, oavsett hur de blivit rekryter är potentiella framtida medarbetare, säger Per Schedin. <

Text **Dag Enander/LEDS**
KOMM Illustration **Michel Docourneau**

Per Schedin.

Angelica Bille Bergman.

**Håll där
KLAS EKSELL,
Försvarsmaktens
personaldirektör...
Har den frivilliga
personalförsörjningen
fungerat som det var
tänkt?**

– Det enkla svaret är ja i huvudsak. Men det finns inte tid att vänta på att det helt fullt ut kommer leverera när det gäller tidvis tjänstgörande soldater och sjömän samt grundutbildning till Hemvärnet. Jag vill understryka vilket utmärkt arbete så många i Försvarsmakten gjort när det gäller att få ett personalförsörjningssystem helt byggt på frivillighet att fungera. Vi har hittills dessutom löst de uppgifter vi har tilldelats såväl internationellt som nationellt.

Är det föreslagna systemet, där plikt kompletterar frivillighet lösningen på de personalförsörjningsutmaningar som funnits?

– Ja, den här

Klas Eksell.

försörjningsmodellen av hybridtyp gör att fler unga svenskar får en möjlighet att förstå och uppleva det fantastiska med Försvarsmakten. Nu blir vi grundförsörjda i de volymer som vi har behov av. Det är ett robust hybridsystem som ger en långsiktig stabilitet för Försvarsmakten. Dessutom är det skalbart och könsneutralt. Vem vet vilka volymer vi ska rekrytera 2028?

I dag är det i det närmaste möjligt att avbryta sin militära grundutbildning på dagen. Är det slut med det nu?

– Ja, men den som verkligen vill sluta

kommer att lyckas.

Men det är inte det vi ska fokusera på, utan på att vi nu kommer få in en rad nya potentiella medarbetare. Det är extremt viktigt att de behandlas enligt värdegrunden och får en bra utbildning, de blir de viktigaste av ambassadörer. Vi måste även i fortsättningen vara en attraktiv arbetsgivare. Det ska vara en merit att vara utvald och få göra sin grundutbildning. Ambitionen ska dessutom vara att charma våra soldater och sjömän till att för mycket lång tid ha en vilja till att vara anställd, frivillig eller välja att bli officer.

LAGEN OM TOTALFÖRSVARSLIKT

Alla svenska medborgare mellan 16 och 70 år, som inte har intyg för att undantas, är skyldiga att tjänstgöra inom totalförsvaret om det skulle behövas. Minderåriga mellan

16 och 18 år är undantagna från väpnad strid och kan till exempel tilldelas uppgifter som att visa vägen till skyddsrum. Den som vägrar utföra totalförsvarsplikt kan dömas till böter eller fängelse i

högst ett år. Vid höjd beredskap är den övre gränsen fyra års fängelse. Därmed är det egentligen så att varje vuxen svensk faktiskt har en plikt att värna om landets försvar. Inte helt olikt... en värnplikt!

SÅ BETVINGA

FÖRSVARSMAKTENS VINTERENHET VET KNEPEN

Snösmocka och köldchock – den verkliga vinterns ankomst skapar nya kvällstidningsord. På Försvarets kompetenscentrum för vinterförmåga är det sedvanlig högsåsong.

– Ett förband med vinterförmåga kan användas i hela Sverige. Och om vintermiljön ger oss ett överläge gentemot en fiende har vi nått långt, säger Stefan Hedmark, chef för vinterenheten.

STILLASTÅENDE TÅG I minus 39 grader utanför Nattavaara. Snökaos i huvudstaden när det faller 40 centimeter snö på några timmar. Och stormar som stänger både Öresundsbro och färjetrafik.

Ett är säkert. Vintern kommer till oss alla på något sätt – det

gäller att förbereda sig på det.

De senaste svenska vintrarna har nästan övertydligt visat på vår sårbarhet och att vinterförmåga är något för alla i vårt land. Att chefen för Sveriges nordligaste regemente är ansvarig för utvecklingen och vidmakthållandet av vinterförmågan i Försvaretsmakten är ganska naturligt, men det praktiska arbetet sker vid Försvaretsmakts vinterenhet. Sedan starten 1999 har enheten utvecklats till att bli en självklar resurs för Försvaretsmakts verksamhet när det gäller vinter- och subarktisk förmåga. Enhetens ledning med funktionsavdelning finns i Boden och utbildningsavdelningen är placerad i Arvidsjaur. Totalt arbetar femton personer vid enheten.

– Vi finns på två orter men vi jobbar alla tillsammans för att

lösa våra uppgifter var de än ska genomföras. Vårt fokus är att utveckla och vidmakthålla vinterförmågan och

den subarktiska förmågan inom Försvaretsmakten, säger Tony Gustafsson, chef för utbildningsavdelningen i Arvidsjaur.

STORA VINTERÖVNINGAR ATT VÄNTA

– FÖR ATT UTVECKLA vinterförmågan vid alla förband i landet krävs träning och övning i miljöer där vinterförmågan verkligen sätts på prov. Miljöer med begränsad eller ödelagd infrastruktur och ödemark, säger Mikael Frisell, chef för Norrbottens regemente.

Han ser redan fram emot två storövningar under 2019.

– Då genomförs både Flygva-penövningen och Arméövningen här upp, så nu är det viktigt att

Text och foto Mats Carlsson/I 19

S KUNING BORE >

varje förband har planerat för att förbereda sig för detta. Målet är att våra krigsförband ser vinterförmågan som en självklarhet, säger Mikael Frisell och får medhåll av Stefan Hedmark.

– För att vara redo måste förbanden först se till att sända personal till våra kurser, därefter börja vinterutbildning av sina förband. Och det här måste påbörjas redan kommande vinter, säger han.

Flera av Försvarsmaktens förband har redan siktat in sig på detta och har en långsiktig plan för sin vinterutbildning. Ett exempel är K 3 i Karlsborg, som från och med i år kommer bege sig till Norrbotten med sin grundutbildningsomgång för vinterutbildning.

– Ett förband med vinterförmåga kan användas i hela Sverige. Med den lilla förbandsmassa vi har i dag måste alla ha vinterförmåga för att vi ska kunna försvara Sverige. Kan vi

skapa förutsättningar för att den egna miljön skapar överläge har vi nått långt. Vi ska ha fördel av hemmaplan vid ett eventuellt angrepp, säger Stefan Hedmark.

ÖVER 18 000 GÄSTNÄTTER

FÖRSVARSMAKTENS officersutbildningar genomför grundläggande vinterutbildning som del av sin individ- och chefsutveckling. Sedan många år efterfrågar även utländska förband enhetens kompetens.

– Den här vinterns utbildningar är inget undantag. Det är full fart som vanligt. Vi kommer upp i över 18 000 gästnätter bara här i Arvidsjaur. Det är deltagare från ett femtontal förband och skolor, varav 150-200 utländska deltagare från länder som Finland, USA och Tyskland. Men allt sker inte här i Arvidsjaur. Vinterutbildningar och övningar med vinterförmågan i fokus sker även i Boden, på Lombens skjutfält norr om

Kalix, Kalixfors skjutfält i Kiruna samt och Älvdalens skjutfält i nordvästra Dalarna, säger Tony Gustafsson.

FUNKTIONELL PERSONLIG UTRUSTNING

VINTERENHETEN ÄR OCKSÅ en viktig bricka i spelet när det gäller personlig utrustning. En av medarbetarna vid vinterenheten i Arvidsjaur är Roland Fürstenhoff, som är I 19:s representant i Försvarsmaktens arbetsgrupp inom området personlig funktionell utrustning.

– För att vi ska ha så bra utrustning som möjligt har vi i arbetsgruppen ett nätverk av förbandsrepresentanter som vi träffar och för dialoger med. På så sätt får vi fram hur prylarna fungerar i verkligheten, vad som behöver förbättras och så vidare, säger Roland Fürstenhoff.

Han menar att materielutvecklingen förbättrats sedan yrkesförsvaret med anställda

FÖRBANDET

soldater infördes.

– Nu kommer det fram vilka brister som finns på ett annat sätt. En värnpliktig hann under sina 10-11 månader inte upptäcka några speciella brister. Men i dag har en soldat som varit anställd några år en helt annan erfarenhet av den utrustning han eller hon använder

En del som vinterenheten arbetat för är vinterverifiering av personlig utrustning, så att förbanden som verkar uppe i norra Sverige testat det som planeras att köpas in.

– Det här gör att vi succesivt förbättrar vår utrustning. Vi har också ett par bra exempel som personalen nu kan börja använda. Den nya vinterkängan är redan levererad och ett nytt

värmeställ är på gång att köpas in, säger Roland Fürstenhoff.

VÄRLDSLEDANDE VID MILITÄR VERKSAMHET I KYLA

Vinterenheten är förutom alla kurser och vinterutbildningar också ansvariga för utveckling av utbildningshandböcker och utbildningspaket, med "Vintersoldat" och "Kallt väder" som två exempel. Dessutom finns enheten med i ett antal nätverk med olika aktörer inom forskning kring teknik, hälsa, arbete och miljö i kyla. I nätverken ingår bland annat Luleå tekniska universitet och Norrlands universitetssjukhus i Umeå där man bedriver forskning och utbildning inom området hypotermi och kylskador.

– Här utbyter vi erfarenhe-

ter och använder varandras kompetenser. Genom att vi jobbat på det här sättet i flera år har vi hela tiden utvecklat våra metoder för att undervisa i vinterförmåga. När vi talar om militär verksamhet i kyla törs vi sticka ut hakan och säga att vi är världsledande, säger Tony Gustafsson.

Samtidigt är han och kollegorna på vinterenheten väl medvetna om att den miljö de verkar i under nästan halva året är extremt oförlåtande för den eller de som gör fel.

– Det gäller att vi hela tiden har en ödmjuk hållning till naturen och den miljö vi vistas i. Ett felaktigt agerande innebär omedelbara konsekvenser i subarktisk miljö, säger Tony Gustafsson. ◀

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER:
Mikael Frisell, Stefan Hedmark,
Tony Gustafsson och
Roland Fürstenhoff

SLAGET VID SUOMUSSALMI. FALLSTUDIE FRÅN FINSKA VINTERKRIGET

Det varade i bara drygt 100 dagar, men resulterade i hundratusentals stupade ryska soldater. Främsta förklaringen till förlusterna?

Värdelös vinterförmåga och finurlig finsk taktik.

När Sovjetunionen anföll Finland 1939 var styrkeförhållandena helt på Stalins sida. Till exempel ställdes 1 500 ryska stridsvagnar mot 32 finska. Men en sak hade de inte räknat med: sträng vinter och temperaturer ner mot -40 grader.

De ryska soldaterna var både dåligt utrustade och dåligt tränade för strid

i vintermiljö, till exempel hade de fortfarande sina gröna sommaruniformer och saknade kunskap om skidåkning.

Hårdast drabbade dessa 44:e och 163:e divisionerna under sin framryckning genom mellersta Finland, med målet att skära av landet genom att nå Bottenviken. Vid det lilla samhället Suomussalmi tar det stopp: genom att fälla träd över de smala skogsvägarna blir de milslånga sovjetiska kolonnerna stillastående. Sedan kan finska soldater, iförda vita överdragskläder, på ski-dor glida in bland fordonen

och genomföra eldöverfall – för att sedan försvinna. Finnarna attackerar också självmarkerande sovjetiska mål: fältköken, vars position syns på långa avstånd på grund av sina rökmoln. Utan varm mat och i ständig skräck för finska prickskyttar sjunker snabbt de ryska soldaternas moral.

De långa kolonnerna delas upp av finnarna i mindre motståndsfickor, kallade motti (egentligen en skogsbruksterm för mindre vedhögar, som sparas för senare upphuggning): Varje motti, nu oförmögen att röra sig, anfalls ständigt och i

kombination med svält och köld går de snart under. Av de 17 000 soldaterna i 44:e divisionen – en av Röda arméns elitdivisioner – tar sig bara 700 tillbaka. Ett tusental tas tillfånga. Resten stupar.

Slaget vid Suomussalmi ses därför av militärhistoriker som ett skolbokexempel på hur en numerärt mindre styrka, tack vare att man utnyttjar vintern till sin fördel kan slå en större och på pappret bättre utrustad fiendligt styrka.

Text **Dag Enander/LEDS KOMM**

HÄR ÖVAS FÖRSVAR

Försvarets radioanstalt gick i januari ut med att de såg tiotusentals cyberattacker varje månad riktade mot svenska mål. Men hur övar man sig i försvaret mot sådana attacker? Försvarets forum besökte ett digitalt övningsfält i Linköping.

MOT CYBERATTACKER

Text Johan Lundgren/LEDS KOMM Foto Emy Åklundh/ComCam

FÖR ATT FÅ veta lite mer om vad ett digitalt krig kan innebära, begav sig Försvarets forum till några av landets främsta experter på området, FOI i Linköping. Där ligger träningsanläggningen CRATE, Cyber Range And Training Environment, där IT- och drifttekniker kan lära sig mer om datasäkerhet och hur man ska skydda sig mot cyberattacker av olika slag.

– Rättväsande, transport, handel, el- och vattenförsörjning... ja, nästan alla delar av samhället är beroende av datorer. De flesta av dessa datasystem är uppkopplade mot internet, vilket ger den största underrättelsemöjligheten i historien, säger Mikael Wedlin, som är en av de ansvariga för anläggningen.

DIGITAL ÖVNINGSANLÄGGNING TRÄNINGSANLÄGGNINGEN

består av ett labb, en datahall, och ett cluster av datorer och nätverk så att det ser ut och fungerar precis som internet ser ut och fungerar. Här finns verktyg som kan skapa angrepp och robotar som simulerar verkliga användare som öppnar mejl och klickar på bifogade filer. Delar av lokalerna som är avlyssnings-säkra, men inte så mycket för att vara hemliga utan mer för att kunna testa wifi-teknik och blåtandsteknik utan störningar.

– Att träna IT-tekniker har alltid varit svårt. När man drabbas av en attack eller ett intrång måste man veta hur man ska agera, och ska man träna på det måste man ju vara i en skyddad miljö så man inte ställer till något på riktigt. Det är det den här anläggningen är till för, säger Mikael Wedlin.

Här kan drifttekniker träna på praktiska moment, hur det

ser ut när man utsätts för ett angrepp och hur det skiljer sig från normal datatrafik till exempel vid en belastningsattack, en så kallad ddos-attack.

FRAMKALLAT MÖRKER

ETT ANNAT PROBLEM som de noterat på FOI är att det kan vara svårt för dem som inte är så insatta i datateknik att se konsekvenserna av vad som pågår i den digitala världen. Därför har man byggt upp en modell, en liten miniatyrstad med många av de sårbara datastyrda funktioner som finns i verkligheten. Där finns trafikljus, elverk, vattenverk, järnväg, sjukhus med mera.

– Här ser man vad effekterna kan bli i samhället när styrsystemen påverkas eller angräps, säger Mikael Wedlin och sätter igång en demonstration.

Han låtsas vara en hacker och

Gunnar Faith-Ell och Mikael Wedlin.

angriper elverket och när han efter en stund matat in de rätta kommandona, slocknar ljuset i husen och industrierna. Vi ser hur reservelen slås på i sjukhusets akutmottagning och efter en stund slår backup-systemen in och ljuset kommer tillbaka i resten av staden.

STÖRNINGAR MER ÄN BESTÅENDE SKADA

HUR LÄTT ÄR det då för hackers att förstöra ett modernt samhälle? Både lätt och svårt, enligt Mikael Wedlin.

– Det krävs förstås både kunskap och tid. Man måste veta vilka skydd som finns och veta vad funktionerna gör. Relativt sett är det ganska lätt att orsaka störningar, men det blir sällan mer än störningar när man ger sig på styrsystem, eftersom det alltid finns extraskydd och backupsystem. Dessutom

märker man ju ganska snart att det uppstått störningar och då åtgärdas det förstås. Saker går ju faktiskt sönder ändå ibland utan att blivit attackerade och då får tekniker rycka ut och fixa problemen. Ska man orsaka verklig skada är nog traditionella medel fortfarande effektivare. Som att bomba eller skjuta.

LÄTT ATT AGERA I DET DOLDA

DÄREMOT KAN DET vara kostsamt för samhället, menar Mikael Wedlin och tar upp ett exempel från Ukraina där tre eldistributörer blev utsatta för ett IT-angrepp julen 2015. En hel region blev strömlös i tre timmar, vilket var kostsamt men ingen katastrof.

– Den handlingen var ju i sig en påverkansoperation – se här vad vi kan göra om vi vill.

Problemet med cyberangrepp

är att det är svårt att peka ut vem den skyldige är och därför är det ett bra sätt att agera dolt. Men ibland kommer det fram. Kineserna har blivit ertappade med fingrarna i kakkburken och nyligen anklagades Ryssland för att påverkat det amerikanska valet. Men även USA har avslöjats, bland annat vid det som kallas Stuxnet, där man angrep en kärnkraftanläggning i Iran med skadlig kod.

Problemet med alla system är att det är en balansgång mellan säkerhet och användarvänlighet eller tillgänglighet. Det ena tar ofta ut det andra. Och trots att det finns tekniska sårbarheter är det fortfarande människan som ofta är den svagaste länken, understryker Mikael Wedlin.

– De kan luras att ladda ner skadlig kod eller oavsiktligt uppge känsliga uppgifter. ◀

”Här ser man vad effekterna kan bli i samhället när styrsystemen påverkas eller angrips.”

FÖRSVARSMAKTEN PÅ PLATS I TALLINN

Sedan i somras har Försvarsmakten representation vid Nato Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE) i estniska huvudstaden Tallinn. Därmed kommer Sverige också vara med i världens största cyberförsvarsövning i april.

– Under övningen Locked Shields kommer vi och Finland att delta med ett gemensamt team, säger Gunnar Faith-Ell, Försvarsmaktens representant vid CCDCOE.

SAMMA DAG SOM Försvarets forum besöker FOI:s Cyber Range, CRATE-anläggningen i Linköping, är också Gunnar Faith-Ell och några av hans estniska kollegor från CCDCOE där för att förkovra sig i FOI:s arbete och undersöka vilka samarbetsmöjligheter som finns.

Och även om Nato-namnet finns med som prefix till CCDCOE:s namn, ligger det inte

under försvarsorganisationens kommando.

– Vi är en fristående organisation som stödjer Nato och dess partnerländer. I dagsläget rör det sig om 16 Nato-länder som sponsrar CCDCOE medan vi, Finland och Österrike är bidragande nationer. Uppdraget är att ha en helhetssyn på cyberförsvar, med expertis inom teknologi, strategi och juridik. Gunnar tillhör centrets strategiska sektion och har arbetat på plats i Tallinn sedan i somras.

– Just nu planerar vi en större internationell konferens i slutet av maj, CyCon med cirka 500 deltagare. Temat för konferensen är Defending the Core, alltså ett fokus på de fundamentala aspekterna av cybersäkerhet.

Därtill arrangerar centrat kurser där varje deltagande nation har en fri plats. Tanken är att den ska utnyttjas för att föra hem kunskap till respektive nation. En annan viktig del av centrats verksamhet är Tallinn-manualen som beskriver

tillämpningen av internationell rätt inom cyberområdet.

SVERIGE MED PÅ ÖVNING

ETT ANNAT STÖRRE event som CCDCOE arrangerat sedan 2010 är övningen Locked Shields, världens största och mest avancerade skarpa cyberförsvarsövning. Förra året deltog 550 personer från 26 nationer, fördelat på 19 lag. Oftast befinner sig de deltagande lagen på hemmaplan, uppkopplade via säkra anslutningar medan övningsledningen är på plats i Tallinn.

– I årets Locked Shields kommer ett gemensamt finskt-svenskt team delta, säger Gunnar Faith-Ell.

Han lyfter fram möjligheterna för intresserade i Försvarsmakten att förkovra sig inom cyberförsvarsområdet.

– Mycket av det som produceras på centrat är öppen information och på vår webbplats ccdcoc.org finns det en rad intressanta rapporter att ladda ner och läsa. ◀

”I årets Locked Shields kommer ett gemensamt finskt-svenskt team delta.”

"BÅDE AMATÖRER OCH KVALIFICERADE AKTÖRER ATTACKERAR OSS"

Hallå där, Fredrik Robertsson, Försvarmaktens Chief Information Officer (CIO)...

Varför är det viktigt att Försvarmakten har bästa tänkbara kompetens inom cyberförsvarsområdet?

– Alla svenska myndigheter har ett ansvar att skydda sina datasystem. För oss i Försvarmakten är det extra viktigt då vi är den myndighet som ytterst ska fungera i kris och krig. Vi har ett uppdrag från regeringen att driva de här frågorna, nu senast har uppdraget utökats med att utreda vår aktiva cyberförmåga.

Som CIO har du det strategiska cyberförsvarsansvaret. Är Försvarmakten utsatta för cyberattacker i dag?

– Ja, det är vi. Både amatörer och mer kvalificerade aktörer genomför

attacker mot våra system. **Kan jag som enskild medarbetare dra mitt strå till stacken för att öka vårt försvar mot cyberhot?**

– Visst kan du det, det kan alla Försvarmaktens medarbetare och det sker först och främst genom att du följer de regler som gäller inom området. Till exempel handlar det om att hantera kort och koder på rätt sätt, liksom användandet av USB-minnen. Här gäller det att visa aktsamhet och tänka efter före. Ett knep som använts vid cyberattacker är att man kastar ut ett tiotal infekterade USB-minnen på parkeringsplatsen vid företaget eller organisationen man vill attackera. Sedan är det bara att vänta på att folk plockar upp dem och kollar vad det är på dem...

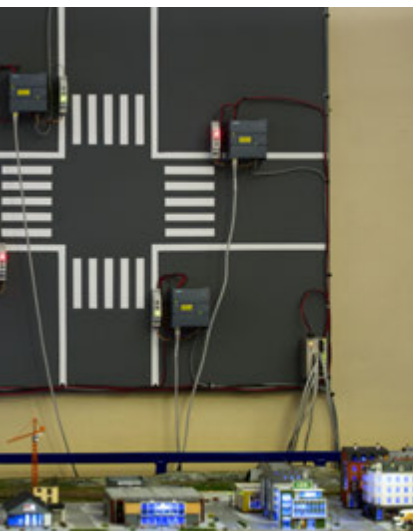
Jag själv var på en

Fredrik Robertsson.

konferens utomlands nyligen och fick alla PowerPoint-presentationer efteråt på en sticka.

Genom att tänka efter före, så lät jag bli att stoppa in USB-minnet i min arbetsdator.

FLYTT

FLYTT TILL FR

Text och foto *Mikael Johansson/P4*

18. Stridsgruppen börjar ta form på Gotland. För Olle Román och hans familj går snart flyttlasset som tar dem till deras nya liv.

– Jag brukar likna gotlänningarna vid solbrända göteborgare. Alla som bor där är otroligt trevliga och hjälpsamma, säger Olle.

ÄMSTA LINJEN

FLYTTLÅDORNA STÅR staplade på varandra hemma hos Olle Román, sambon Helene och barnen Arvid och Sixten. De gör sig nämligen redo för att lämna Skövde och skapa en ny vardag drygt 30 mil bort från västgö-taslätten.

Slutdestinationen är Gotland och för Olle, som bott och arbe-

kommer etablera sig på Gotland. Hans befattning är bataljon-skvartermästare, vilket han själv beskriver som ett fantastiskt jobb där man ska identifiera förbandets utmaningar och lösa upp olika knutar; liknande det han själv står inför med flytten.

– Det är otroligt spännande att sätta ihop ett nytt förband och se de unika utmaningarna som

”Jag trivs otroligt bra i Skövde, men samtidigt känner jag att det är dags för en ny utmaning.”

Allt ska med: CD-samlingen och Batman.

tat i Skövde i 15 år, är det med blandade känslor som han ser på framtiden.

– Jag trivs otroligt bra i Skövde, men samtidigt känner jag att det är dags för en ny utmaning. Jag har tagit höjd för att det kan vara lite jobbigt i början, men det ska bli fantastiskt att ha ett eget hus och framförallt bo på ön. Gotland inger en annan form av lugn, säger Olle.

FAMILJEN GÖR SIG REDO

I ÖVER ETT år har Olle arbetat med att bygga upp 18. Stridsgruppen, det nya förbandet som

vi ställs inför. Samtidigt står jag själv inför utmaningar nu när hela familjen ska flytta.

Gotland är dock inte helt främmande för Olle och hans familj och planerna att flytta till ön har funnits där ett bra tag. Sambon Helene har tidigare arbetat på Visby lasarett innan hon flyttade till Olle på fastlandet. De har under åren fått gemensamma vänner på ön som de ofta besöker.

LÄTT BESLUT ATT BLI ÖBO

PÅ SÅ VIS visste de vilket område de ville bosätta sig i och

efter sju visningar hittade de äntligen huset med det perfekta läget; ett grått enplanshus med barnvänlig tomt, nära till skola och mataffär fem kilometer från Visby.

– Jag har alltid trivts på Gotland, men innan vi kunde flytta dit behövde vi hitta jobb till oss båda. För sambon var det inga problem, men innan min

Skövde har börjat förbereda sig på flytten och trots att det är jobbigt är det många som håller med om att det är läge för familjen ta nästa steg.

– Alla är glada för min skull och det är inte så långt bort som många tror att det är. Det går ofta färjor, flygen till Stockholm tar bara 40 minuter och där-efter är det bara att hoppa på

mycket. Planeringen och flytten går snabbt. Vi har inte stött på något strul, det är makalöst skönt. På kartan ser Gotland ut som en liten ö, men det är få som verkligen har upplevt allt som ön har att erbjuda och jag ser fram emot att bygga ett nytt liv där. Sedan ser jag även fram emot att fortsatt få vara med och skapa ett av Försvarsmak-

”På kartan ser Gotland ut som en liten ö, men det är få som verkligen har upplevt allt som ön har att erbjuda.”

”Det är otroligt spännande att sätta ihop ett nytt förband.”

nuvarande befattning dök upp fanns det inte mycket för mig att välja på.

När den slutliga pusselbiten äntligen föll på plats var flytten inte ett särskilt svårt beslut att ta för familjen

– Vi båda anser att det är rätt beslut och även barnen är med på vad som kommer att hända. De ser fram emot att flytta och har börjat prata om det nya huset och vart de vill ha sina leksaker, men de berättar också att de kommer sakna sina kompisar.

Även vänner och kollegor i

tåget till Skövde. Jag kommer självklart att åka hit och hälsa på, samtidigt som mina vänner kommer åka till Gotland.

FÅTT BETYDELSEFULL HJÄLP

DET FÖRSTA FLYTTLASSET går i början av februari och eftersom befattningen är på annan ort erbjuder Försvarsmakten flytt hjälp och besöksresor. Hela familjen har enkelt kunnat följa med på visningarna och sedan efter flytt kan familjen åka tillbaka och träffa sina gamla vänner i Skövde.

– Det har underlättat enormt

tens nya förband tillsammans med mina kollegor.

Det som återstår nu är veckopendling fram till sommaren. Därefter lämnar Olle kontoret i Skövde och blir öbo på heltid. Och han vet att det kommer ställas en hel del speciella utmaningar på en kvartermästare på en ö.

– Vi måste se till att vi klarar våra uppgifter utan stöd från andra förband, i alla fall inledningsvis. Vi måste leva upp till stridsgruppens motto, *semper in fronte*. Vad det betyder på svenska? Alltid i främsta linjen.◀

STORA LOGISTIKÄNDRINGAR ATT VÄNTA

Text *Kristina Åstrand Bohman/LEDS KOMM* Foto *Nicklas Ehlén/Försvarsmakten*

Senast 16 mars lämnar Försvarmakten sitt remissvar på utredningen "Logistik för högre försvarsberedskap" till regeringen.

Utredningens förslag innebär stora förändringar jämfört med i dag.

– Den viktigaste skillnaden blir att ÖB kan ta ett samlat ansvar för hela försvarsförmågan. Men utredningens förslag löser inte allt, säger Håkan Rugeland som håller ihop remissarbetet.

UTREDAREN INGEMAR WAHLBERG har utgått från regeringens krav på högre tillgänglighet och beredskap i krigsförbanden enligt den nya försvarspolitiska inriktningen om ett starkare försvar. Logistikförsörjningen är en förutsättning för att förbanden ska kunna utbilda, öva, upprätthålla beredskap och göra insatser.

– Logistikern måste, precis som övriga delar, kunna klara ändrad beredskap med snabba övergångar och ibland våldsamma förlopp. Därför föreslår utredaren att Försvarmakten får ansvaret att driftstyra och vidmakthålla all sin materiel, och även rätten att upphandla varor och tjänster, säger Håkan Rugeland.

DET BLIR ENKLARE FÖR SOLDATEN

UTREDAREN FÖRESLÅR ATT förråd, service och verkstäder återförs från Försvarets materielverk, FMV, till Försvarmakten. Om politiska beslut fattas kommer förberedelser sättas igång tidigt så medarbetarna från FMV känner sig välkomna. Alla kompetenser kommer att behövas.

Håkan Rugeland ser en rad fördelar när fokus flyttas från

fredsmässig optimering till operativa behov utifrån omvärldsläget.

– Utredarens förslag ger en större handlingsfrihet då vi inte behöver förhandla och beställa driftunderhåll av en annan myndighet. Tekniska officerare på kompanier och andra förband avlastas när de inte behöver ägna massa tid till att samordna service och underhållet av sin materiel. Och så blir det enklare för brukaren: Manöverförbandet eller soldaten behöver inte fundera på beställningsvägar.

NY HANTERING AV MATERIELPENGARNA

ETT ANNAT OMRÅDE som utredaren tittat på är ansvarsfördelningen vid investeringar i ny materiel och de ekonomiska transaktionerna mellan regeringen, Försvarmakten, FMV och industrin. Utredaren föreslår att Försvarmakten ställer kraven och styr utformningen av ny materiel i krigsförbanden. Försvarmakten säkerställer också att systemen fungerar med varandra och avväger behov.

– Förslaget är att Försvarmakten beslutar om vilka anskaffningar FMV ska förbereda eller investera i - och när materielen ska överlämnas.

Håkan Rugeland, ansvarig för remissarbetet med logistikutredningen

FMV får pengar för detta från regeringen i det så kallade materielanslaget. På så sätt får FMV ett tydligare ansvar för sina åtaganden och redovisar för oss vid avvikelser från våra beställningar. Till exempel om kostnaderna har ökat eller om det blivit förseningar.

BEHÖVER FÅ EN DEL AV PENGARNA

UTANFÖR GRUNDFÖRSLAGET rekommenderar utredaren att Försvarmakten får en del av materielanslaget. Det handlar om pengar för att beställa anläggningar av Fortifikationsverket, höja beredskapslager vid behov och anskaffa den stora mängden materiel av mindre ekonomiskt värde som genererar många transaktioner.

– För oss är det avgörande att regeringen beslutar enligt rekommendationen om vi ska kunna agera när behov uppstår snabbt – och för att hålla nere administrationen mellan oss och FMV, säger Håkan Rugeland och tillägger att regeringen redan tagit nästa steg.

– Samma utredare, Ingemar Wahlberg har fått ett nytt uppdrag där han ska titta på liggande materielplan och kommande behov, samt underhållet av den materiel vi har. ◀

TIDSPLAN FÖR HÖGRE FÖRSVARBEREDSKAP

Totalt föreslås verksamhet med runt 1700 medarbetare på FMV föras över till Försvarmakten. Arbetet kommer i så fall att koordineras med Försvarmaktens ledningsutredning.

16 mars: Sista dag för remissvar.

31 mars: Försvarmakten lämnar en särskild redovisning till regeringen. Därefter sker politisk beslutsprocess. I nuläget bedömer Försvarmakten att förändringar kan påbörjas redan 2018.

HAN HÅLLER FÄLTET FRITT

Dygnet runt, året runt ser de till att flygvapnets flygplan kan lyfta och landa.

Oavsett vad vädrets makter vill.

– Piloterna ska veta att banan är säker och därmed vara trygga, säger Martin Kristiansson på 142. R3 fälthållningspluton på F7.

KLOCKAN 03:32 ringer telefonen. Väderomslaget var väntat men snöfallet verkar bli kraftigare än beräknat. Martin Kristiansson, flygplatsman på 142.R3 Fält vid F7 har beredskap och är en av dem som kallas in för att mota bort det dåliga vädret från flygfältet. På plats får de reda på hur vädret ser ut och vad de har att vänta de närmsta timmarna.

– Efter fälthållningsledarens prioriteringar gör jag upp en plan på hur vi, beroende på vind och gruppstorlek, ska röja fältet, säger Martin.

– Det är många styrreglage att hålla reda på samtidigt som vi måste veta vår exakta position så att flygledaren i flygledartornet vet var vi är när de ”ropar” på oss i radion. När flygplanen kan starta säkert och exakt på tid känns det riktigt bra, säger Martin.

Martin gick kockskola i gymnasiet och jobbade bland annat i en hotellrestaurang. Men så ville han prova någonting nytt. Han hade genomfört ett antal frivilligutbildningar och påbörjade därför GMU. Tre månader senare anställdes han och fick

tid på dygnet, säger Rickard Carlqvist, pilot och tidigare divisionschef.

HÅLLER RENT OCH SÄKERT

PLUTONEN ANSVARAR FÖR att flygfältet vid Skaraborgs flygflottilj kan hållas öppet för start och landningar oberoende av väder, skador eller andra hinder. För att möjliggöra detta finns det alltid personal tillgänglig dygnet runt, på jobbet eller i beredskap i hemmet. När flygverksamheten avslutas och övriga flottiljen åker hem så fortsätter snöröjningen för kunna ha fältet öppet

”Vi jobbar så länge vi orkar. Tills det är färdigt. Piloterna ska vara trygga med att banan är säker.”

När maskinerna är varmkörda och kontrollerade beger sig Martin och de andra i gruppen ut på fältet. Beroende på hur vädret utvecklar sig kan det ta många timmar att röja fältet, för det slutar såklart inte snöa bara för att snöröjningen påbörjats. Snöröjningen fortsätter även efter snöfallet slutat.

– Det kan hända att vi lägger om taktiken och prioriterar vissa områden för att flygplatserna ska kunna hålla öppet.

Och ingenting får gå fel. För Martin och alla andra som på något sätt jobbar med att få flygplanen upp i luften, är flygsäkerheten allt.

– Vi jobbar så länge vi orkar. Tills det är färdigt. Piloterna ska vara trygga med att banan är säker.

FRÅN KOCK TILL FÄLTHÅLLARE

EFTER MÅNGA TIMMAR på fältet är de trötta - kanske mer mentalt än fysiskt. Och han känner sig nöjd när han och de övriga i gruppen kan se jetstrålen från efterbrännkammaren på Jas 39 Gripen bränna bort den sista fukten på rullbanan.

fortsatt utbildning i ungefär ett och ett halvt år till.

– Att få betalt under utbildningen är suveränt. Och alla kompisar, et är ett jäkligt gott gäng man jobbar ihop med.

Arbetskamraterna är viktiga. Kretsen sträcker sig också långt utanför R3 Fält. Hela flottiljen och garnisonen jobbar mot, i slutändan, ett enda mål: flygplan i luften.

– Om inte alla delar fungerar kan vi inte flyga, så enkelt är det. Det är ett riktigt tungt jobb Martin och de andra gör, oavsett

dagen efter.

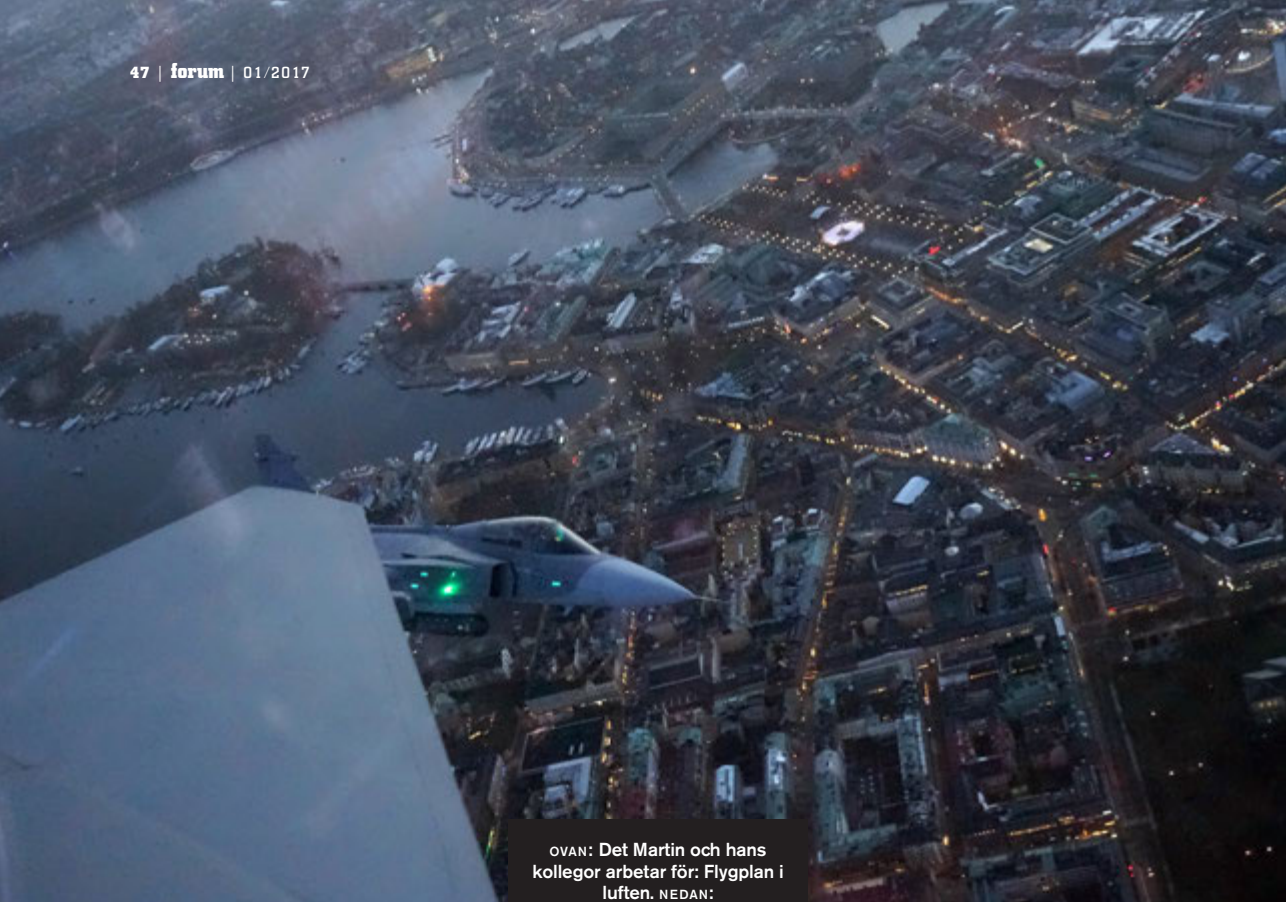
R3 Fält har även uppgiften att reparera skador på banan. En bombad rullbana måste kunna repareras och åter användas. Reparationsplattorna av betong kan även användas för att bygga och förstärka uppställningsplattor vid våra flygbaser i skogen.

Den viktigaste uppgiften, både i fred och krig sammanfattar Martin ändå enkelt:

– Vi ska hålla rullbanor, taxi-banor och plattor på Skaraborgs flygflottilj flygsäkra dygnet runt, året om. ◀

Martin har koll på materielen.

OVAN: Det Martin och hans kollegor arbetar för: Flygplan i luften. NEDAN: Den som säger att det inte kan snöa i Västergötland ljuger.

OMBYTTA ROLLER

En fanjunkare på P4. Och chefen för produktionsledningen.

Kan arbetsrollerna och förståelsen för de rollerna vara mer olika i Försvarmakten? Eirik Steinum och Anders Silwer tog reda på det.

De bytte jobb för en dag.

KLOCKAN ÄR STRAX innan elva på förmiddagen. På sammanträdesbordet i Anders Silwers arbetsrum ligger en bunt färdigbredda knäckemackor. Eirik Steinum och Anders Silwer åter varsin på stående fot då de har en kort paus mellan två möten. De kommer precis från ÖB:s återkommande måndagsmöte MSSO – Militärstrategisk stabsorientering – där stora delar av försvarmaktsledningen och andra höga chefer i Höghögskolan deltar.

– När jag besökte Eirik på P 4 i förra veckan hade han tagit med matlåda till mig. Jag tänkte bjuda honom på lunch i personalrestaurangen senare i dag. Men så jag mindes jag att jag behövde äta ofta när jag var i hans ålder, så jag tog med några mackor till mellanmål, säger Anders Silwer.

Strax är det dags för nästa möte, ett av många under dagen: den veckoliga prodrappporten där Anders Silwer samlar sin ledningsgrupp.

NYTTIGT BYTE

BAKGRUNDEN TILL PRAOANDET var det frustrerade mejl som Eirik skrev till Anders med anledning av de föreslagna ändringarna av arbetstidsavtal

Samtal på stridsvagn, där båda fick tala till punkt.

för Försvarmaktens anställda.

”Låt oss byta jobb för en dag” var ett förslag i mejlet – och så skedde.

– Jag tror att detta kan vara ett sätt att ta bort en del av den frustration som finns i organisationen på olika plan. Det har varit nyttigt för både mig och generalen att mötas i varandras vardagar utan en massa pompa och ståt. Det har gjort att vi har kunnat prata till punkt, säger Eirik Steinum.

Han tycker att fler medarbetare borde byta jobb med varandra för att komma närmare varandras verkligheter.

Men vad fick fanjunkaren ut av prodrappporten?

– Jag lärde mig massa saker men det mesta av informationen och det beslutade handlar om är sekretessbelagda ärenden. Jag lärde mig mycket om mig själv och mina fördomar genom att besöka produktionsledningen. Dessutom tar jag

Prodrapporten med
celeber gäst.

"... Och det här ska vara
läst tills i morgon."

med mig den arbetskamratliga dialogen som jag fick förmånen att ha med Anders Silwer och hans kollegor, säger Eirik Steinum.

PANSARSOLDAT SILWER?

MEN DET VAR inte bara fanjunkare Steinum bytte jobb: en vecka tidigare fick produktionschefen ta följe på Eirik och bland annat samtala med hans kollegor på regementet, övningsköra stridsvagn samt vårda materiel.

– Jag hade två av de bästa dagarna jag haft på jobbet, där jag, precis som Eirik säger, fått tala till punkt med en medarbetare. Så mycket tid finns det normalt inte för ett ämnesområde i min vardag. Det mest bestående intrycket är Eiriks personlighet. En professionell, dedikerad specialistofficer med stort hjärta som vet vad han vill och är tydlig med det. Wartofta kompani har visat sin kvalitet. Om Eirik leder, tar jag gärna en plats i hans pluton, säger Anders Silwer. ◀

Text och foto **Mikael Johansson/P4**
och **Lena Parkvall/LEDS KOMM**

ANDERS SILWER

Ålder: 58 år.

Familj: Fru och tre barn.

Jobbar som: Chef för produktionsledningen, Högkvarteret.

Aktuell: Går den 28 februari i pension efter 40 år i Försvarsmakten. Eller fortsätter han på P4?

EIRIK STEINUM

Ålder: 30 år.

Familj: Fästmo och barn.

Jobbar som: Plutonchef, Wartofta kompani, P4.

Aktuell: Fanjunkaren som skrev ett mejl och testade generallöjtnantens skrivbord för en dag

KRÖNIKA

NYA VINDAR FRÅN VÄST

FÅ MISSADE ATT årets Sälenkonferens mest handlade om mer pengar till försvaret – eller inte.

Det finns många kloka skäl att öka försvarsanslagen i närtid. Den avskräckande nivån gentemot en potentiell anfallare behöver höjas, liksom den operativa förmågan att möta ett angrepp. Ytterligare ett skäl är den signal som de svenska försvarssatsningarna skickar till de länder som Sverige hoppas ska hjälpa till i händelse av kris eller krig.

Om anslaget inte höjs, riskerar andelen av BNP som går till försvaret att sjunka under 1 procent nästa år, till 0,98 procent. Och där ser det ut bli ligande fram till 2020, om inga förändringar görs.

Andel av BNP må vara ett grovt sätt att mäta satsningar, men Sverige har ändå att förhålla sig till hur detta uppfattas i omvärlden och inte minst i USA.

För samtidigt som diskussionerna om försvaret gick höga i svenska fjällen, finputsade

andra länder.

Flera av Nato-länderna är viktiga. Dock är det främst USA som har muskler att agera snabbt vid en kris i regionen. Och vad har då Sverige att erbjuda tillbaka?

Hittills har USA satt värde på en rad faktorer, däribland det förtroende Sverige upparbetat genom att delta i insatserna på Balkan, i Libyen och Afghanistan; utbyte inom försvarsteknologi och underrättelsetjänst; en gemensam politisk värdegrund; samt Sveriges strategiska läge i försvaret av Baltikum. Försvarsbudgetens storlek har inte varit avgörande.

DET ÅTERSTÅR ATT SE hur Sverige värderas av den nya administrationen, där transaktioner och snävare nationella intressen kommer att väga betydligt tyngre. Risken för en annorlunda bedömning är uppenbar. Mot bakgrund av hur

”I nuläget lever bara fem av 28 allierade upp till åtagandet inom Nato att lägga 2 procent av BNP på försvaret.”

Donald Trump förberedelserna inför sin installation som USA:s nya president.

Under valkampanjen hade Trump framfört sin krassa syn på Nato. De medlemmar som inte satsade tillräckligt på försvaret kunde inte per automatik räkna med stöd vid ett anfall. USA hade lagt mer än tillräckligt på att försvara andra länder, ansåg Trump.

I NULÄGET LEVER bara fem av 28 allierade upp till åtagandet inom Nato att lägga 2 procent av BNP på försvaret. Dock är trenden uppåtgående. Allt fler satsar allt mer, vilket de allierade nu ivrigt påtalar för USA. Vad spelar det för roll för Sverige? Sverige är ju inte med i Nato.

Förvisso, men svensk doktrin bygger på tanken att vi ska hjälpa andra och andra ska hjälpa oss vid krig. En klar majoritet av svenskarna – 60 procent – är också säkra på att Sverige vid ett militärt angrepp skulle få ”snabb och effektiv” hjälp av

viktigt det amerikanska stödet är för svensk säkerhet, vore en snabb vändning av försvarsanslagen till en uppåtgående trend klart att föredra för att bädda för fortsatt starkt intresse från det stora landet i väst.

Anna Wieslander är generalsekreterare i Allmänna Försvarsförbundet (AFF) och Director for Northern Europe vid den amerikanska tankesmedjan Atlantic Council. AFF är en ideell, oberoende organisation som sedan år 1890 verkat för kunskap och

debatt om försvar och säkerhet under parollen ”fred, frihet, framtid”. AFF finns över hela landet och ger ut tidskriften Vårt Försvar. Atlantic Council grundades år 1961 i USA för att verka för en stark transatlantisk gemenskap för fred, frihet, demokrati och marknadsekonomi.

WE SHALL OVERCOME

"Vi sätter oss i ringen, och tar varandra i hand...". Nej, några psalmer lär inte årets röjdykarelever sjunga under den nästan halvårslånga utbildningen. Övningen på bilden? Den går ut på att kontrollera sin andning och inte släppa sin kamrats hand förrän tillstånd ges – man överger inte en kollega.

BILDEN

Foto Röjdykarna

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

FORUM NU I DIN MOBIL!
LADDA NER APPEN
PÅ GOOGLE PLAY
OCH APP STORE.